

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Студентське наукове товариство
фізико-математичного факультету

НАУКОВИЙ ПОШУК МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Випуск IV

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2011

У ДК 378.937
Н32

*Рекомендовано вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка, протокол № 8 від 25
березня 2011 року*

РЕЦЕНЗЕНТИ: Сейко Н. А. - доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи Житомирського
державного університету імені Івана Франка;
Лось Л.В. - заслужений діяч науки і техніки України,
доктор технічних наук, академік Інженерної академії
України, професор кафедри математики та
загальнотехнічних дисциплін Житомирського
агроєкологічного університету

Науковий пошук молодих дослідників: Збірник наукових
Н32 праць студентів, магістрантів та викладачів / За ред. В. М.
Єремєєвої,
О. М. Королюк - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - 252
с.

У збірнику представлено результати дослідної роботи за
актуальними напрямками психолого-педагогічних та фізико-
математичних наук магістрантів, студентів-дипломників,
членів проблемних груп та наукових гуртків, здобувачів і
викладачів фізико-математичного факультету Житомирського
державного університету імені Івана Франка.

УДК 378.937

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Глобальні екологічні проблеми зумовили необхідність радикальних змін у ставленні людини до довкілля. Одним із оптимальних шляхів подальшого існування людства є стійкий розвиток, спрямований на збалансоване розв'язання соціально-економічних завдань, а також збереження природного середовища з метою забезпечення потреб майбутніх поколінь. Серед найважливіших аспектів проблеми охорони природного середовища виділяють формування екологічної культури особистості.

Проблема формування екологічної культури майбутніх учителів є багатоаспектною. Вона є предметом дослідження багатьох вчених. Педагогічний аспект взаємодії людини й природи розкрито в працях І.Д. Зверева (мета, завдання і принципи екологічної освіти), О.М. Захлебного (екологічна освіта в школі), І.Т. Суравегіної, Є.М. Кудрявцевої (теорія і практика відповідального ставлення до природи), О.С. Сластьоніна (екологічна підготовка майбутнього учителя). Ідеї неперервної екологічної культури розвиваються в роботах В.В. Вербицького, Е.В. Гірусова, М.І. Дробнохода, І.А. Зязюна, В.С. Крисаченко, Б.Т. Лихачова, М.М. Моїсеєва, Н.Г. Ничкало, Г.П. Пустовіт. Учені акцентують увагу на необхідності змін в екологічній освіті та вихованні, що відповідали б закономірностям розвитку екологічної культури сучасних учнів. Розв'язання екологічних проблем можливе лише за умови, якщо кожен учитель сформує свою власну екологічну культуру. Потребує більшої уваги питання формування екологічної культури майбутніх учителів. Аналіз наукової літератури свідчить, що в теоретичній і практичній педагогіці не сформовані повною мірою необхідні засади розвитку цієї важливої особистісної якості.

Екологічна культура зумовлена зовнішніми, незалежними від людини екологічними чинниками, що відбиваються крізь призму її внутрішнього світу, реалізується в ставленнях людини до середовища. Як зазначає

Н.В. Лисенко, для того, щоб сформувати екологічну культуру, засвоєні знання в формі уявлень, понять, поглядів та ідей повинні трактувати об'єкти та явища природи у відносинах "людина - природа - суспільство" як єдине, цілісне і неподільне утворення, яке функціонує у взаємній зумовленості всіх його складових частин [3, с. 52].

Н.А. Негруца вважає, що екологічна культура майбутнього спеціаліста є складовою частиною екологічного світогляду. Дослідниця зазначає, що екологічна культура формується шляхом логічного переосмислення знань, перетворення їх у переконання, які зумовлюють ціннісні орієнтації та установки людей, їх свідоме, відповідальне ставлення до природи [5, с. 41]. У загальному вигляді *екологічну культуру* можна розуміти як сформовану у вигляді понятійного апарату систему ставлення людини до її зв'язків із зовнішнім світом, до можливостей і наслідків зміни цих зв'язків в інтересах людини або всього людства, а також поширення існуючих концепцій і уявлень, що мають соціальну природу, на явища і об'єкти природи та на їх взаємні зв'язки з людиною.

Проблема формування екологічної культури через екологічну освіту і виховання є важливим чинником оптимізації взаємодії людського суспільства із природним середовищем. Важливим чинником у вирішенні цієї проблеми є фахова підготовка майбутнього педагога.

Центральною компонентою подолання глобальної екологічної кризи повинна виступити Система екологічної освіти і виховання, яка здатна змінити саму людину і розуміння нею цінностей існуючого світу, ставлення до навколишнього природного середовища, її поведінку в ньому. Усвідомлення важливості самостійного отримання екологічних знань у майбутньому призводить до появи бажання постійно поповнювати їх, що сприяє формуванню екологічної культури школяра, пов'язаної із пізнанням, освоєнням і перетворенням природи.

Майбутній педагог, який буде так чи інакше опікуватися проблемами екології, здійснюючи екологічне виховання, повинен одночасно володіти основами знань з біології, географії, фізики, хімії, медицини, основ законодавства, санітарно-гігієнічних нормативів, основ раціонального природокористування. Тому програми університетської освіти з навчальних курсів освіти базуються на фундаментальних природничих науках.

Екологічна культура повинна ґрунтуватися на знаннях та розумінні екологічних нормативів, усвідомленні необхідності їх виконання, почутті

громадянської відповідальності за долю природи, бажанні приймати участь у природоохоронних заходах.

Однак, аналіз результатів наукових досліджень доводить що, на сьогодні ще не сформовані необхідні засади розвитку проблеми екологічної культури, не визначений комплекс педагогічних умов, що сприяли б ефективному її вирішенню. Перспективи своїх подальших досліджень ми вбачаємо у визначенні структури екологічної культури та педагогічних умов її формування.

Література

1. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Экологическая педагогика. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.-480 с.
2. Мамешина О.С. Психологічні умови розвитку екологічної свідомості старшокласників у системі позашкільної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 19.00.07 /Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. - К., 2004. - 25 с.
3. Лисенко Н.В. Еколого-педагогічна культура вихователя дошкільного закладу. -Івано-Франківськ: "Плай", 1994. - 243 с.
4. Негруца Н.А. Формування екологічного світогляду студентів вищих навчальних закладів ІІ рівнів акредитації аграрного профілю у процесі вивчення економічних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. - К., 2003.-241 с.
5. Гагарин А.В. Воспитание природой. - М: МГПГТИ, 2000. - 193 с.